Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג.
אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעריג 10 גולדען עסט.-ווערט.
האלבעריג 5 " " " " "
פיערטעלאהריג 2 גל. אונד 50 קר. ע.-ו.
פיר דאס אויסלאנד
גאנציעריג 15 גולדען עסט.-ווערט.
האלבעריג 7 גל. אונד 50 קר. ע.-ו.
פיערטעלאהריג " " " 75 " " " "

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פ ר ע נ ו מ ע ר י ר ן
אונד דער פרענומעראציאנס-ווערטן
בעזיעהן מיט דעם עפעסאנגע דעם
עיספען בלאטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פ ע ס ט
אלט-נאססע נו. 1,
וואהין מאן אייך דיא פרענומעראציאנס-ווערטן צו זענדען בעליעבט.

Nr. 83, זיעבענטער יאהרגאנג פעסט, ג חשון ה.ת'ר'ל'ז. Pest, den 1. November 1875.

אן אונזערע ג' לעזער!

מיט דעם היינטיגן טאגע בעגינגט ווידער איין נייער צייט-אבשניטט אין דער געשיכטע אונזערעס בלאטעס: דיא „יידישע פעסטער צייטונג" ווערלט מיטטע אונזסט 1869 אין דער נאכטע איינעס פערטעל-יאהרעס בלאט אלס דאנגע-טאגעס-בלאטט צו עשיטיגן אנגעפאנגען האטטע פערזיכערטע זיך נאר אונד נאר ביז צור היינטיגן נאכטע, מיטטע מערץ 1870 האט דיא צווייטאל-וואכענטליכע אויסגאבע בעגאנגען, דיא מאגנאר-איסגאבע ערשיען אבער נור אין דער נאכטע איינעס האלבען יאהרעס, עדסט אם אקטאבער 1870 אין ערשיען אויך דיא מאגנאר-איסגאבע איינען גאנצען באגען שטארק — אונד מאן היינט אנגעפאנגען ערשיינט דיא יידישע פעסטער צייטונג דרייא מאל וואכענטליך: — דער אللגעמיינע נאמע, וועלכער אונס בזיהער אין אונזערעס אונטערנעהמען געהאלפען האט, מאגט אונס אויך דייטטער העלפען. דאמיט ווייר עס מיט דער צייט ראהיר בריינגען קאנען, אונזער בלאטט אויך טעגליך צו לעסען. דיעס ווערד ווייטרלאר צו אונזערעס זוהמע, דען יידישע דיא ווערלד שטעהט אויס נאר קליינע יידישע טאגעס בלאטטער ערשיינען!

מיטטעדעס זיך גון אונזערע ארבייט פערדאפפעלטע אונד פערדייאפאכטע, זא דאכטן ווייר דיך ארבייטס-לאהן (נעמליך דען פרענומעראציאנס-פרייז) נוכט פערדייאפאכט. אונזערע ארבייט מיט דער וואכענטליך דייטמאלינען פערזאנדונג דעס בלאטטעס ווייר קיינע לייכטע זאך, ווערמאל ווייר אונזערע נעפערטען פרענומעראציאנען ערהיצען אונס צור עלייכטערונג אונזערע ארבייט פערהעלפען צו וואללען, — דיעס קאנטען זיא טהון דורך פאלגענדע מיטטעל:

1) דורך פינקטליכע איינצאהלונג. ווערלד דער דיא בוכהאלטונג פערשטעהט, ווייס עס, וואס פיר שווערליכקייטען מאן אונס אין דער ארבייט אונזערע בוכפיהרונג אונד פערזענדונג דעס בלאטטעס דורך אונפינקטליכע איינצאהלונגען מאכען קאנן, ווען עטאגד ווייג פרענומעראציאן צו שפעט ערהיעלט, זא מיططען ווייר הערזומוהען אונד הינשפעקלירען, וזא גון ווייג פרענומעראציאן ערהיעלט, וזא פיל נוממערן אונד ווייל בע נוממערן ער פער-ווייסט, דאמיט ווייר וזא אוהם נאכזענדען קאנען, עס איזט אונס אם בעסטען אונד אם לייכטעסטען, ווען דער פרענומעראציאנס-פרייז דיא מאגט מיט אנדערען ווערד; דען דא קאנען ווייר צור דעקסטע אלטען אדרעס-שיליסען בעווייגען אונד אللגיג ניע אדרעס. שליסען אויף איינמאל דיקען לאסטען, וזאס אונס בוילליגער צו שטעהען קאמטט. — ווייר פערלאנגען דיא פינקטליכע איינצאהלונג נוכט עטוא דארום, ווייל ווייר דאס געלד וזא שטארק בענאטהיגען; דעס איזט בייא אונס נאטטערלאך נוכט דער פאלל, אונדערן נור ווענען דער לייכטערען אנארדנונג אין דער פערזענדונג, ווען דיא פרענומעראציאנס-פרייז ערהיעלט ווערד, דאן איזט אונזערע ארבייט דאפפעלט וזא לייכט — אונד דא עגען בעווייגט זיך דאס שפרייכוזאך: „פ ל י ר ן גענגען, איזט ד א פ פ ע ל ט גע-גענגען!" — ווייר ווערדען עטוגד בייא דער וואכענטליכען מאנטאגע 150 מאל אונס יאהרליך איינע פאסטפפער-ווערונג דעס בלאטטעס האבען אונד ווערדען וזא אויך מיט נאטטעס הילפע פינקטליך אויסזאהלען; דיא הערען פרענומעראנטען האבען אונס יאהרליך אבגעסטעמפעלט 4 מאל איהרע פרענומעראציאנס-גולדען אינגעזוהיקען, וזא היר אللטען דיא אللא דיעזע ווערונג נוכט בבעוזא פינקטליך בעווייגט שטעللינגען קאנגען?

2) אللטע עמאנד דיינע פרענומעראציאנס-ערהיעהונג דאך פערשטעהטען, זא מאגט ער ווילכסט דאנן בייא דער פרענומעראציאנס-ערהיעהונג איף דער פאסט-אנווייזונג בע-ציעהען, וזאנגן דיינע פרענומעראציאן ערהיעט אונד וזולכע נוממערן איהם ווייקגעלעגען זינד, דען מאן גון אן ווערדען ווייר דעמגעמעגען, דעסטען פרענומעראציאנס-טערמין אבגעלויפען איזט, קיין אינזינעס בלאטט מעהר שיקען קאנגען, ווייל ווייר קיינע צייט האבען ווערדען הערזומזוכען אב דער פערשפעטעטע איינע אלטע קוריעשפאסט איזט, דער מאן נאר אויך ווייטערהין קרעדיט געבען דארף, אדער נוכט. — עס איזט אם בעסטען, ווענן מאן בייא דער פרענומעראציאנס-ערהיעהונג דיא בזיהעהונג אדרעס-שליסיל אויף דיא פאסט-אנווייזונג קלעבט, דענן דארום ענטגעגטען ווייר אם לייכטעסטען דען פרענומעראציאנס-טערמין.

3) אللטע עמאנדעס ווערהענד ווייגר פרענומעראציאנס-דייגר דאס בלאטט נוכט צור פינקטליכען צייט אנקאמטען, זא מאגט ער אונס דאס גלייך (אונד נוכט עטס אייגנע מאגט שפעטער) אנזייגען. דיעזע אנזייגונג בזיהכט אונס גאר נוכטס צו קאסטען, דענן דער פאסט-בעאמטטע אויף פפעסלינגען. דיא פערللנגט גומטער אונגעגעבען. לוד צו ערקלארען, וזילל דאס דער פאסט-בעאמטטע נוכט טהון זא מאגט מאן עס אונס אין דייטטער אדער אונגאריטטער שפראכע אנזייגען, דאמיט ווייר אזהן בייא דער דיעזיגען פאסט-דיריקציאן פערקלאגען קאנגען.

אונזער בלאטט איזט עטצט, אין דיעזיגט אויף דזוך אונד פאפיער, אויף דאס שאנטטע איסגעשטאטטעט. דיא ערזפטען ווייר גאנזע נייא אונד אם דייטלינגטען לעזבאר. עס איזט בזי אויף דיא לעטצטע צייטלע נור מיט פאליטיק, נייאיגקייטען אונד נעשעפפען-בעריכטען אויסגעפللט. שווינ. דערלאסטע אנגאנגען (אנזייגען), פאן דענען ווייר אונדערע דערלאקציאנען בעריכטען, בייגען ווייר נוכט. אונזער בלאטט ערהאלט זיך נור פאן דען פרענומעראציאנס-גولدערן אונד נוכט פאן אننגאנגען, ווענאللב דער פרענומעראציאנס-פרייז פרענומעראציאנס-פرייז מיט צוויי גولدען פיففزיג קרייצער אין גאנזן בוللגער איזט. דיעזען בעטراג מאגט מאן אונס פאللششענדיג אדער ערקלאנגען ווייגר — אונד נור בוכהעהللער, ווייللעם אונס טעהרערע פרענומעراننען ואممעللן, דער בערעכנעטען. דיר 10 פערצענט ראבאטט צו געטעהען, אויף דיא אللטען פרענומעراننען ווייللעם אונס מאגאטט אקططאבער ווערדער דער פרענומעراننען אם דיא 3 דאנגעططאנ-אויסגابען פערקרייצט ווארדען, קאننען דיך בللאם פיר ווענען דען מעהر-בעטراג פיר דיא דייططע אויסגابע אם מאططע נאוועמבער 17 קרייצער אבצוגעבען, זא דאס דיא גור 2 גولدען אונד 33 קרייצער צו שיקען האבען. —

אונד אططס ططططللען ווייר אונס ווייططער דער גطططططط

נער צייטונג פאלגענדעס: „עס וואר אם 27. נאוועמבער. דער טאג וואר שאן אונד פריינדליך. אם העלען הימעל ציינט זיך קיינע איינציגע וואלקע. דיא גאנצע בעפאלקערונג פאן זאלצבורג, מאנן אונד ווייב, יונג אונד אלט, וואר פערזאמעלט, אום דאס אויפשטיינען דעס לופט-באללאנס מיטצוזעהען. דער באללאן שטייג לאנגזאם אויפווערטס. ווייר בליקטען אממער הינאב צור ערדע. אנפאנגס מערקטען וויר, וויא דיא פערזאמעלטען מענשען אממער קלייגער ערשיינען, דיא האהען הייזער זאהען וויר בלאס נאך אלס קלייגע פונקטע, ביז ווייר ערדליך זעלבסט דיא האהען טהורמע ניכט מעהר ערבליקען קאנגטען. אללעס וואר פיר אונס פערשוואונדען. ווייר זאהען אונטער אונס מעהר ניכטס, ר ו י נ י כ ט ס. קוים וואר־ען ווייר מעהרערע טויזענד שרייטט אויפווערטס נעשטיעגען, זאן בעמערקטען ווייר, וויא זיך א ו נ ט ע ר אונס דיא וואלקען בילדעטען. דיעזעלבען זאהען אוים, וויא גראסס בערגע, דיא איבער איינאנדער זיך לאגערטען. דא וואר ווירקליך איינע דיקע וואלקנע-מויער צווישען אונס אונד דער ערדע, זאן דאס ווייר איבער דען וואלקען אין דער לופט שווייבטען. דאך פאן מיינטע צו מינוטע בעליכטעטע דאס זאנגענעליכט דיא שווארצע וואלקנע-דעקע, אונד דא שטירצטען זיך נייע וואלקען-בערגע הערא־ן, וועלכע דאס ליכט דער זאנגע פערזונקעלטען. בליטץ אונד דאנגער זאהען אונד האָרטען ווייר אונטער אונס. — נון פינגען ווייר אן, מיט אונזערעם לופט-באללאן א ב ו ו ר ט ס צו זינקען. אונד דא קאמען ווייר גערעדע אין וואלקען הינין, וואן ווייר אונס וויא אין אינעם פינסטערען קערקער בעפאנדען. דיא זאנגע ערשיין אונס בלאס אונד בלייך, דא זיא מיט אידרעם ליכטע ניכט דורך דא שווארצען וואלקען דרינגען קאנגטע. נון צערטהיילטען זיך דיא וואלקען לאנגזאם, דאס ווייר ווייר דער עטוואס זעהען קאנגטען. אבער וועלך הערליכער אנבליק! אן דען אונס גגענגאיבער בעפינדליכען וואלקען וואר־ען ווייר דייזענדען אבגעבילדעט ווייר וואר־ען אללע אויסגעצייכנעט געשטאפפען, נור דאס דיא בילדער אין ר י ע ז ע נ-נ ע ש ט א ל ט ערשיינען, מיט וואס נאך מעהר! אינזערע בילדער וואר־ען פאן איינעם פראכטפאללען רגענבאגען אומגעבען, אלס וואללטע אונס יעמאנד מיט אינעם גאלדענען קראנצע אומ־ינגען. נון קאמען ווייר אימ־מער אונד אימ־מער מעהר אבווערדס, אינד גגענען אבענד ערבליקטען ווייר אונטער אונס איינען גראסען וואלד. עס דויערטע נון ניכט לאנגע אונד ווייר — הינגען אין דער לופט! אינזער לופט-באללאן איזט נעמליך אן דען צווייגען אינעס האהען בוימעס הענגען געבליעבען, אינד זאן וואר דיא גגעפאהר פאהרהאנדען, דאס ווייר מיט צערשמעטטערטעם קאפפע צו ערדע פאללען ווערדען. דאס ווערע אינע שאנדע גגעווענען. דען גאנצען טאג א י ב ע ר דען וואלקען הערומשווענען, וואן אונס ניכטס גגעשאה, אונד צוגעטעצט אן אינעם בוימע הענגגען בלייבען! ווייר שריען גגוואלטיג אום הילפע. עס וואורדע אימ־מער פינסטערער אונד דיא לייטע אונטען אויף דער ערדע, דיא אונזערע שטימ־מע האר־טען, ליעפען אין פאללעם שרעקען דאפאן. דא זיא גגלייבטען, דאס גגעשפענסטער (שדים) דעס נאכטס אויף דעם האהען בוימע הערומהיפפען. ענדליך ריטט איין מוטהיגער סאלדאט פאראיבער, דער פאר גגעשפענסטערן ניכט פירכטעטע. ער האָרטע אינז אונד האלטע אוים דעם נאהען דאָרפע בוערען אונד לייטערן דערבייא. זאָ גגעלאנגען ווייר מיט צערריס־סענגען ראָקען אונד האָ־ען ווידער צור ערדע. דיא ריינע וואר וואהל גגעפאהרפאלל, אבער זאָלאנגע ווייר לעבען, ווערדען ווייר אן דיעזע הערליכקייטען דער גאטטעס-נאטור, וועלכע ווייר אבען זאהען, ניכט פערגעסען." — מה רבו מעשיך ד'!

טעלעגראפישע דעפעשע.

ב ע ר ל י ן 27. אקטאבער. דער דייטשע ריישסטאג וואורדע הייטע דורך אינע טהראן-רעדע ערעפפנעט. אלס שטעלל-פערטרעטער דעס ערקראנקטען דייטשען קאיזערס האט דער דייטשע קראָנפרינץ דיא טהראן-רעדע פערלעזען. דיא טהראן-רעדע בעשטעפטיגט זיך נור מיט דען אינגערען אנגעלעגענהייטען דעס דייטשען ריישעס אונד ערסט צום שלוסע קאָממט זיא איבער קריעג אונד פריעדען צו שפרעכען. דיעזער אינטערעסאנטע שלום-זאטץ דער טהראן-רעדע לויטעט פאָלגענדערמאסען:

„זאָ וויא ווייר אים פאָריאהרע דיא בעסטען פריעדענס-פערזיכערונגען געבען קאָנגטען, זאָ וואר זייטדעם פאָרטווערענד אונד איזט נאך דייטשע דייערגעדע ערהאלטונג דעס פ־יעדענס נאך מעגשליכער בערעכנונג מעהר גגעזיכערט. אלס זיא נאך עמאלס אין דען לעטצטען 20 יאהרען פאר דער־שטעללונג דעס דייטשען ריישעס גגעווענען איזט. גגרגגנדס איזט אין גגרונד צור שאפונג דעס פ־יעדענס פאָרהאנדען: איי־אָאָא האט דען בעסטען ווילען צור ערהאלטונג דעס פ־יעדענס, דער דייטשע קאיזער איזט מיט אללען איי־אָאָ־אישען מעכטען בעפ־יינדעט, אונד עס ליעגט אים אינטערעסס דער פאָלקער, דאס דער פ־יעדע ערהאלטען בלייבע. דיא איינגקייט דער מעכטע שטיטצט דען פ־יעדען אונד אייך דיא פאָלקער וויינשען דען פ־יעדען — אונד אייך דער בעזוך דעס דייטשען קאיזערס אין איטאליען לייגטע דען גגרונד-שטיין צור ערהאלטונג דעס פ־יעדענס."

(אין דיעזעם שלום-זאטצע דער טהראן-רעדע איזט וואָרט פ־יעדע אכט מאל ערוויעהנט וואָרדען — אונד דאך האבען ווייר נור אינען ב ע־ו א פ פ נ ע ט ע ן פ־יעדען! דיא ערסטע טהעקייט דעס דייטשען ריישסטאגעס ווירד עבען זיין, דיא פערמעהרונג דער מיליטער-איינגאבען אונד דיא ערהאהונג דער שטייערן. — דאס ערגגערט אונס אממער אן דען פסוק אין ירמיה: „ירפאו את שבר עמי על נקלה לאמר: ש ל ו ם! ש ל ו ם! — ואין שלום!)

נעשעפטסבעריכט.

פעסטער פריזיג.

ווייצען, נייער טהיים-ווייצען 85-פפינדיגער 5.25 גולדען. — באנאטער 84-פפינדיגער 5.20 גולד. — פעסטער 84-פפינדיגער 4.90 גולד' אללעס פער דרייא מאנאטע אונד פער צאלל צענטנער.

האפער נייער 2,21—2,22½ גול' פער 50 פפד.

קוקורוץ באנאטער 2.50—2.60 גול' פער צאלל-צטר' אונד פער קאססא.

קארן 76—80-פפד. 3.07½—3.22½ גול.

ווייצען פער אקטאבער 4,50—4,55, פער פריהיאהר 5,05—5,07½ גולד.

האפער פער אקטאבער 2.30 — 2,32 גולד פער פריה-יאהר 2.46—2.48 גול.

קוקורוץ פער מאי 2,66—2.70 גולד.

ווייענער פריזיג.

שפיריטוס: פריזט-שפיריטוס 36½—36¼ קר.

ווייענער שלאכטפיעהמארקט: דער אויפטריעב אויף דעם שלאכטפיעהמארקט אם 25-טען ד. מ. בעטרוג 2637 אונגאריש, 1043 גאליצישע אונד 400 דייטשע צוזאממען 4080 שטיק אכסען. נעקויפט וואורדען פאן ווייענער פליישערן 1871 פאן לאנד פליישערן 1876 אונד אונפערקויפט גגעגען אויס לאנד 333 שטיק, דער גגזאממט לאנד-אבטריעב 2209 שטיק, פיר ווייען פערבלייבען 1871 שטיק. דאס יעטצטגגסנגע ווייטט שטעללטע זיך פער שטיק פאן 375 ביז 750 פפנד. דער אנקויפפסריי פער שטיק פאן 115 — 210 גולדען אונד פער צענטנער פאן 23½ — 34 גולד. — ק ר.

פאם ערסטען נאוועמבער אנגעפאנגען ערשיינט דיא „יידישע פעסטער צייטונג" דריימאל-וואָבענטליך. דער פ־יעדטעל-יעהריגע פרענומעראציאָנס-פריז בעטראגט צוויי א גולדען אונד פינפציג קו עצר, וועלכען בעטראג מאן אן „מ. רייז, רעדאקטער דער יידישען פעסטער צייטונג" צו זענדען בעליעבע.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

איינגעזענדעס.

דיא איזראעליטישע געמיינדע צו ווערעבעל דריקט הויטע דעם הערען אזקה סאמועל שוארץ סיפר מהר בק"ק סאבאטסט (ניטראער קאמיטאט) אהרע ערקענטליכקייט אוים דאפור, דאס ער איהר אין זאָוואָהל בעצוגליך דער אויסגעצייכנעטען שריפט אלס דעם פאן איהם ערלבסט פערפערטיגטען פערנאמענטעס בתכלית הנוי והיופי אויסגעשטאטטעס ספר תורה, דעסען סאלעגע איינזעגנונג אם שבת קדש לסדר נצבים-וילך שטאטפאנד. אבגעליעפערט האט, וואס איהם אללענטהאלבען אלס בעסטע אנעמפפעהלונג דיעגען מאגע. ו ע ר ע ב ע ל, יום א' סלוחות, תרלה לפ"ק. דער פאָרשטאנד: ב' פ ו כ ס.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פ ר י כ ט ע	קיילאָגראם-נעווינס	מער צאלל-צטר	פ ר י כ ט ע	קיילאָגראם-נעווינס	מער מעטצען
וויצען, נייער באנאטער	81	4.25—4.15	קארן	80	3.25—3.15
„ „ „ „	82	4.45—4.35	נערסטע מאלץ	72	3.30—2.70
„ „ „ „	83	4.65—4.55	נערסטע פיסטער	72	2.55—2.35
„ „ „ „	84	4.85—4.75	האפער	50	2.25—2.20
„ „ „ „	85	5.05—4.95	קוקורוץ	מער מעטצען	2.60—2.65
„ „ „ „	86	5.15—5.10	אנדערע נאטורען	„ צענטנער	2.55—2.50
„ „ „ „	87	—.—.—	אויטץ	50	2.10—2.—
„ שטיים	81	4.40—4.30	וויצען מאטס מער מעטס.-אקט.		4.50—
„ „ „ „	82	4.55—4.45	„ פריוואטע ע.-צטר.		5.05—
„ „ „ „	83	4.75—4.65	קארן „ מעטס.-אקט.		—.—
„ „ „ „	84	4.95—4.85	קוקורוץ „ מאי-יוני	80 פפד.	2.66—
„ „ „ „	85	5.10—5.—	נערסטע „ מעטס.-אקט.		—.—
„ „ „ „	86	5.20—5.15	האפער „ מעטס.-אקט.	78 פפד.	2.30—
„ „ „ „	87	—.—.—	„ „ פריוואטע		2.47—
„ מעטפער קארן	81	4.20—4.10	רעפס „ אינ.-מעטס.		—.—
„ „ „ „	82	4.35—4.25			
„ „ „ „	83	4.60—4.45			
„ „ „ „	84	4.80—4.70			
„ „ „ „	85	5.—4.90			
„ „ „ „	86	5.15—5.05			
„ „ „ „	87	—.—.—			
„ וויינענבערגער	81	4.40—4.30			
„ „ „	82	4.55—4.45			
„ „ „	83	4.85—4.65			
„ „ „	84	4.95—4.85			
„ „ „	85	5.10—5 —			
„ „ „	86	5.20—5.15			

באללען-מעהל	קי פפד.
נומפער 0	23 —
„ 1	22 16
„ 2	21 20
„ 3	19 50
„ 4	17 70
„ 5	16 —
„ 6	14 50
„ 7	12 80
„ 8	10 60
„ 8½	8 50
שפיריטוס: אלטע מעפפרעטע	46½
„ נייע „ קאריאפפעל	34 —

קורז-טאבעללע פאם 27. אקטאבער.

ג ע ל ד - ק ו ר ז	קי פפד.
רעכטע-אשיא	105 15
רוקאזאן	5 32
פעסטעריי-אונגאריש 8 גולדען נאלד.	
שטיק (20 פראנקס)	9 03
נאפאלעאנדאר	9 03
פריינטש פראנלד (כאפפסבאנדיינען)	1 68
רוסישע יינגעל	1 52

ל א ָ ז ע.	
1839-ער יאהרשולד-לאיע נאמעע	265 —
רעסטע „ פינפפעל	245 —
1854-ער 4 פערצענטיגע שטאאטס-לאיע	104 25
1860-ער „ „ נאמעע „	111 50
רעסטע „ פינפפעל	117 —
1864-ער לאיע צו 100 גולדען	134 25
רעסטע „ 50 „	133 55
קאמע יענענשטיינע	23 50
טיראָלער-לאיע	—
קרעדיט-לאיע	162 75
פלאָרי-לאיע צו 40 גולדען	25 75
יאנו-יאפפסשיפס-פאריס-לאיע	93 50
אונגארישע לאיע	16 40
קעגלעוויטש „ צו 10 גולדען	12 —
ראָאָלוויטש „ „ 20 „	14 5
אפנער „ „ 40 „	26 25
פאלאסי „ „ 40 „	25 —
יוראלפפאלאיע „ „ 10 „	13 25
מאלם-לאיע „ „ 40 „	36 —

ל א ָ ז ע.	
אלאצטריגע לאיע צו 20 גולדען	16 —
פס. נענאם „ „ 40 „	27 25
מאנטלוליע „ „ 20 „	15 75
שרעמפער „ „ 100 „	110 50
רעסטע „ „ 50 „	56 50
יאלישענין „ „ 20 „	20 25
וויינשטעפעער „ „ 20 „	23 75
אונגארישע פרעמדלאיע צו 100 גולד.	79 10
רעסטע צו 50 גולדען	78 50
וויענער לאיע	102 50

יערטה-פאפיערע.	
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	81 80
פעסטער-באנאטער	81 —
דונענגרונדישע	78 80
אונגארישע	88 50
בוקאוינער	86 75
אונגארישע אויזגאבאהן-אנלעהען	100 75
וויינצערקנפפ-אפלאיונגס-אבלאיצאנען	75 —
פפאנדשריפטן דער אונגארישען באדענקרעדיט-אנשטאלט	86 —
דיי צו 5 אינגאהלט פערצענס	
דיי אונגארישען היפאטהעקען-פאנד צו 5 אינגאהלט פערצענס	78 —
דיי אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אינגאהלט פערצענס	86 25
פערצענס	88 25
דיי פעסטער קאסטריצאי-באנק	88 25

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1875. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

נאהמען, אבער דאס דאטים דער כתובה פאס יאהרע 1869 דאטירען.) דעזער „שטר מוקדם" פיהרטע צו איינעם גראסארטיגען פראצעסס, דא דער מאנן איינעם דאפעלטען פערבעכעס בעי שולדיגט וואורדע: ערסטענס, דאס ער דאס פראנ צאזישע געזעטץ געגען דיא „פיעל-ווייבעריי" איבערטרעטען: צווייטענס, דאס ער, אים דעם צו פערשטיען, דיא כתובה זיינער צווייטען פרוא אנס יאהר 1869 צוריקדאטירט האבע, אונד דעדורך איינע אקטענפאלשונג בעגינג: ער קאנגטע איך נכט זאגען, דאס ער זיך פאס ערסטען ווייבע נע שעדען האבע, ווייל נאך פראנצאזישעם געזעטצע איך דאס שיידען פערבאטען איזט. בייס גערינטע פערטהיידיגטע זיך דיעזער צוויי-ווייבער-מאנן פאלגענדערמאסען: „איך בין יודע, אונד נאך יידישער רעליגיאן מיס יעדער יודע קינדער האבען. מיין ערסטעס ווייב יאר לייעדע קינדערלאן. איך יאר גן פיר-מאנע מיינע הייליגען רעליגיאן פערפיליכ טעט, איינע אווייטע פרוא צו הייראטען, אים מיט דערזעלבען קינדער צו האבען, נון קאממט אבער אים יאהרע 1870 יאהן פראנצאזישע געזעטצע, אונד פערבעטעט זאוואהל דיא שיידונג פאס ערסטען ווייבע, אלס איך דאס הייראטען איינער צווייטען פרוא איינען „פיעל-ווייבעריי." דא פערשטאסט אלזו דאס פראנצאזישע געזעטצ געגען מיינע דער לויאן, ליט יעלבער איך איין אנדערעס ווייב הייר ראטען מיס, אים קינדער צו בעקאמען. דא דיא זאבע זיך זו פערהאלט, זו מיס איך דעם האהען גערינטע ערקלערען, דאס מיר מיינע רעליגיאן לייע בער איזט טהייערער איזט, אלס דיא פאס קינדעס איינגעפיהרטען פראנצאזישען געזעטצע, בעפאר איך מיין יידענטהום פרייוויל אבסטי, שענקע איך גערן דאס פראנצאזישע כיינער דעכט צוריק." דער אנ- געקלאגטע יאהרע פרייגעשפראכען, ווייל דיא ריכ- טער זאהען, דאס ער נור זיינער רעליגיאזען איבער- צייגונג געמעס געשפראכען. אבער דאס געהיימניס איזט נינמעהר הייטען. דיא יודען אין אלגיער יאלל לען דאס פראנצאזישע בירגערהעכט דעסהאלב נכט, ווייל דיעזעס איהנען דאס הייראטען צווייבער אונמאגלוך מאכט.

* (וויא לייכט איין קאנגקא צו איינער „כלה" קאמען קאנגן) קאנגן (לייגט אים מזעגען איזט בעקאנגטלך נאך לערען אונד ווייל פאס הייראטען נאך נכט הארען. אנלעגנסט קאס ער אין אין נאסטהויז, וויא ער אנ- טער אינפאכען בייען אין נלאז ביער נעכסס בוטטער-בראד פערגעהרטע. דאביא אינטערהיילט ער זיך מיט דער נעזעלשאפט נאנין נעמטהלך. דא קאם צו איהם פאטערלך דער ווייטה אונד זאג- טע: „אבער הערר קאנגי, וואס הייראטען זוא דענן נאך ניכט, עס ווערע דאך שאן ווירקלך צייט?" דער קאנגי לאכעלטע אונד ערוויידערטע אין בעס- טער לייגע: „זוא האבען פאללקאממען רעכט, הערר ווירטה, הייראטען מאכטע אך שאן, אבער איך האבע וא קיינע ברויט!" — „אה וואס! (ריעף דער ווירטה אים) וועגן נור דאס פעהלט, דא מאכ- טע איך גלייך איינע ברויט פיר זוא האבען: איך מאכטע מיך נאר נכט שעמען, זוא אלס שווינגער- זאהן צו נעהמען, איך געבע איהנען אלזו מיינע איינגיגע טאכטער מ א ר י ע! דער קאנגי לאכטע הערצלך אונד ערוויכטע דען ווירטה: „ער מאגע איהם דאך דיא מארי איינמאל צייגען. צווייא מיני- טען דאריך ערשיען ווירקלך דיא מ א ר י ע אן דער האנד דעס פאטערס פאר דעם קאנגיג. דעם קאנגיג געפיעל דאס מעדכען רעכט גוט, אבער אים דעם „שרוך" איזט נאטירלך דאך נכטס גע- וואהרען, איינגיג טאגע שפעטער שיקטע דער קא- ניג דעם מעדכען אין קאסטבארען האלז-באנד אונד איהרעס פאטער איינע גראסע, מיט זילבער בעשלאגענע מעערשוים-פייפע, וויא זיא געוויס קיין צווייטער ווייב אדער בער- ווייטען אין באיין גאנין אין נאנין קיין אייפזי-ווירטה אין נאנין באיין אייפזי-ווייזען האט.

* (אייס דערהערצעגאיין.) דיא רעיאליגיאן אין דער הערצעגאיין אונד דיעזעס טראטין דער שלעכטען הערבסס-ווינטע- ריגן נאך איממער פארט. אים ראגזא ווירד געמי- לדיט פאס [20] אקטאבער טעלעגראפירט, דאס דיא טירקען דיא פעסטונג נ ק ז י ט ש מיט לעבענס- מיטטעלן פערזעהען ווילדען. דאך האטטען זיא ביא דיעזער געלעגענהייט איינען בלוטיגען קאפ מיט דען רעיאליזאציאנערען. דיא טירקען וואירדען געשלאגען אונד קאנגטען איהרען פלאן, דיא ער- וועהנטע פעסטונג מיט לעבענס-מיטטעלן פערזיע- הען, נכט הערבזוטעגען.

* (דיא ווייטעדעס פעסטע שטארבענען סעגענדרינגערראב- בינערס לאיי) וואיהרע ווייבלך פערזאהרנ. דיא מענערלעס קלוגס-גענידע אונד מעמלר דען בעשלוס געפאסט: דער ווייטע פאס דיעזעס יאהר דען פאלל ען געהאלט איסטעצאהלען. אין ציוגפאס איזט דערזעלבען איינע לעבענסלענ- ליבע פענזיאן פאן 1800 גולדען עהרלך צוגעווערט וואיהרען.

* (איך אינע לוסטרייע.) הערר יאקאב קלין אים אנגיאר איזט אין ווייבער פרוכטהעלדער אונד נעסבעוויטצער. ווענן מאן ווייס איזט, דארף מאן זיך איינמאל איך איינע קלייגע לוסט-ווייזע ערלייבען. דעסמאל וואר הויי- צו איינע נאר נעסטונג געלעגענהייט. דא פאר קור- צעם דער ווייטע קאיזער נאך אטאלען ווייטע, דענן נאך נכט, עס ווערע דאך שאן ווירקלך צייט?" דער קאנגי לאכעלטע אונד ערוויידערטע אין בעס- טער לייגע: „זוא האבען פאללקאממען רעכט, הערר ווירטה, הייראטען מאכטע אך שאן, אבער איך האבע וא קיינע ברויט!" — „אה וואס! (ריעף דער ווירטה אים) וועגן נור דאס פעהלט, דא מאכ- טע איך גלייך איינע ברויט פיר זוא האבען: איך מאכטע מיך נאר נכט שעמען, זוא אלס שווינגער- זאהן צו נעהמען, איך געבע איהנען אלזו מיינע איינגיגע טאכטער מ א ר י ע! דער קאנגי לאכטע הערצלך אונד ערוויכטע דען ווירטה: „ער מאגע איהם דאך דיא מארי איינמאל צייגען. צווייא מיני- טען דאריך ערשיען ווירקלך דיא מ א ר י ע אן דער האנד דעס פאטערס פאר דעם קאנגיג. דעם קאנגיג געפיעל דאס מעדכען רעכט גוט, אבער אים דעם „שרוך" איזט נאטירלך דאך נכטס גע- וואהרען, איינגיג טאגע שפעטער שיקטע דער קא- ניג דעם מעדכען אין קאסטבארען האלז-באנד אונד איהרעס פאטער איינע גראסע, מיט זילבער בעשלאגענע מעערשוים-פייפע, וויא זיא געוויס קיין צווייטער ווייב אדער בער- ווייטען אין באיין גאנין אין נאנין קיין אייפזי-ווירטה אין נאנין באיין אייפזי-ווייזען האט.

* (איים דערהערצעגאיין.) דיא רעיאליגיאן אין דער הערצעגאיין אונד דיעזעס טראטין דער שלעכטען הערבסס-ווינטע- ריגן נאך איממער פארט. אים ראגזא ווירד געמי- לדיט פאס [20] אקטאבער טעלעגראפירט, דאס דיא טירקען דיא פעסטונג נקזיט ש מיט לעבענס- מיטטעלן פערזעהען ווילדען. דאך האטטען זיא ביא דיעזער געלעגענהייט איינען בלוטיגען קאפ מיט דען רעיאליזאציאנערען. דיא טירקען וואירדען געשלאגען אונד קאנגטען איהרען פלאן, דיא ער- וועהנטע פעסטונג מיט לעבענס-מיטטעלן פערזיע- הען, נכט הערבזוטעגען.

* (דיא ווייטעדעס פעסטע שטארבענען סעגענדרינגערראב- בינערס לאיי) וואיהרע ווייבלך פערזאהרנ. דיא מענערלעס קלוגס-גענידע, אים דען הערר אינגוואר אייל- טער פערלעס אונד צוריק נאך אינגוואר אייל- טער.

* (אינע תחית-המתים-נע- שבט ע.) דער „עפסטער לאיד" ברינגט פאל- גענדע, האכסט אינטערעססאנטע נעשיכטע: אין ווענן עקסהומירט אין יידע, נאמענס נאטהאן באס- קאיזיין, דער איין נעשעפט מיט אלטען קליידערן בעטריבט. ער האטטע אינען ערוואכסענען זאהן, דעם דאס אכטזעהנע נעשעפט ווענס פאטערס ווענע ציואנטע. אים ווען גלוק אין דער פרעמדע צו פערזוכען, אונטערנאהם ער פאר עטוא 6 יאהרען מיט ווענס פיינדע אראלם מאיר אינע ריזע נאך אמעריקא. דער ווענע באסקאיזין טראט אין גע- יאקן אין אין אהרמאכערגעשעפט אין. עס גינג דעמזעלבען ציעמלך נוט אונד אלס טייער זאהן פערפעהלטע ער עס נכט, ווענן עלטערן עדען מא- דאכטע זיך הערר קלין, איך ער ווערדע נאך אינטע- ליגן געהען, אים דען הערהלבען עמפפאנג, ווענ- בען דיא אינטאלינישע בעפאלקערונג דעם דייטשען קאיזער פערגאנשטאלטעטע, מיט אנשיין צו קאנגען. הערר קלין טראף ריכטיג אם 18. דיעזעס אין מאר- לאנד אין אונד וואר דאביא נאך זא גלוקליך, ביא אינעם דארט וואהנענדען אונגאריישען פפיצער אין קוארטיער אופגענאממען צו ווערדען. דא האטטע נון דאך הערר קלין דיא איסוכט, בים עמפפאנגע דעם קאיזערס אינען נוטען פלאטין צו בעקאממען, וויא מאן אללעס לייכט איבערבליקען קאנן. אללין אייסער דעם הערהן קלין האבען זיך אן דעמזעלבען טאגע זעלבסטפערשטענדליך אייך נאך אנדערע לייטע אין מאלאנד אינגעפונדען, אינינע פאן דיעזען וואללטען דער פיעדליכיט בייוואהנען, אנדערע הינגעגען האטטען דיעביא נאנין אנדערע צעלע אים אייג. עס וואר דיעס נעמליך „טאיעבע-ריכטע," דיא בלאס דארטער נאך מאילאנד נעאיילט זינד, אים אים גראסען גערהינגע אינינע גאלד-באהען צו ציעהען אדער אינינע גאלדענע אוהרען אבצוצווינקען. אינינע שטנדען, בעפאר דער דייטשע קאיזער אין מאילאנד איינ- טראף, ריכטע דיא פאליציא אים אונד לעס אללע, דיא איהר אלס דיעבע פערדעכטיג שיעגען, עכט- ציטיג אינשפעדרען. וויא עס נעקאממען איזט, ווייסען ווייר נכט: זא פיעל יעדאך איזט טהאט- זאכע, דאס אינזער הערר קלין, דער דא עייואר- טונגפאלל נעשטאנדען, אים דען פיעליכען אינ- ציג דעם קאיזערס צו זעהען, עבענפאללס פאן דער פאליציא ערגיפפען איזט אין דען קערהער גע- וואפען וואירדע. ערסט נאכדעם אללע פיעליכ- ריכטען פאריבער ווארען, איבערצייגטע זיך דיא פאר- לייציא, דאס הערר קלין נאנין אנשולדיג אינגע- שפערדט וואירדע. מאן זעטצטע איהן זאפארט אין פיעלען פים, וואיל הערר קלין אינגעריכט מאי- לאנד פערלעס אונד צוריק נאך אינגוואר אייל- טער.

* (אינע תחית-המתים-נע- שבט ע.) דער „עפסטער לאיד" ברינגט פאל- גענדע, האכסט אינטערעססאנטע נעשיכטע: אין ווענן עקסהומירט אין יידע, נאמענס נאטהאן באס- קאיזיין, דער איין נעשעפט מיט אלטען קליידערן בעטריבט. ער האטטע אינען ערוואכסענען זאהן, דעם דאס אכטזעהנע נעשעפט ווענס פאטערס ווענע ציואנטע. אים ווען גלוק אין דער פרעמדע צו פערזוכען, אונטערנאהם ער פאר עטוא 6 יאהרען מיט ווענס פיינדע אראלם מאיר אינע ריזע נאך אמעריקא. דער ווענע באסקאיזין טראט אין גע- יאקן אין אין אהרמאכערגעשעפט אין. עס גינג דעמזעלבען ציעמלך נוט אונד אלס טייער זאהן פערפעהלטע ער עס נכט, ווענן עלטערן עדען מא-

---

עכטער נאמען. וואס האבע איך דארען מיססען? א. מלכה, איזט עס זא ווייס מיט דיר נעקאממען? וואס זאלל איך דיר זאגען? דיער עדעס מיינע קראפט, אים ווייטער שפרע- כען צו קאנגען, וואבייא זאלל איך איינע זאלכע בעשווא- רען, ווילכע פאן נאמען אבגעפאללען איזט? אבער ווענן דוא דיינען פאטער אים היממעל פערגעססען האסט, זא גע- דענקע דיינער עלטערן אין עדען. זאלל דער פיעסטע טאג ערשיינען, אן דייגע עלטערן אין דא עדען ווענען, פערצווייפעלנד איהרע קליידער צערייסען אונד איהר איינציגעס קינד פערפלוכען? — פיר זוא בוזוא דוא מיט יענעם טאגע נעשטאנדען?"

„איך ווערע אינגען אהנדען נעשטאנדען, ווענן מיך אישהוי נכט נערעכטעט העטטע, ווענן אישהוי נכט ווערע, זא ווערע איך פאן דען פיעגעססאנגענען צוגעלערן עיטאדעס — אונד איך האבע מיין הייליגעס לעבען נכט מעהר מיינען אלטערן, אונדערן מיינגס מיינגס ערגעמעטע פיר פערדאנקען."

„ווענן מיר אונד דיר, דאס איך ווינשען מוס, ער העטטע דיך נכט נערעכטעט! ווערעסט דוא אונטער דען הערנען דער ווייטערען נעפאללען, ווייר העטטען דיך מיט איינעם ווייגען שטרעע בעקלאגען אונד בעווייגען קאנגען, נאמען, דער דא שארעטע אונד בעלעבען, פערוואונדעט אונד הייליט, העטטע אונס דאס אונגלייך עלייכטערט, אונד ווייר העטטען נעזוכט ווייא דער וואהרע יודענ-נאמען דאס נעגענבען, נאמען האט ננגאממען? — זא אבער ווערדע אונס דיין אבפאלל פאן אונזערעס גלויבען אונס נאך בריגנען."

„אבפאלל? וואס הייסט דוא: אבפאלל? גלויבט דענן דער קאטהאליק נכט אן נאמען? אבער בייא אונס יודען ווער לעבען אונד גלויבע אייפערזיגענע זאכען. דיא מאכ- טע מיס דען מאגן לעבען, וועלכען דיא אייפ- דרינגען אונד מוס אייך נור אן דאס גלויבען, וואראן דיא עלטערן גלויבען. בין איך דענן קיין מענש מיט פיעס וועللען? אונד ווענן מיר מיינע א ב ע ר צ י ג נ נ צוי אנגאהמע אינעם אנדערן גלויבענס דרינגען?"

„ווענ א ב ע ר צ י ג נ נ? ווערסט דוא, וויא פערבלענדעט דוא אין דייגער ליידענשאפט בייס! אייס אי- בערצייגונג טייפפס דוא דיך א נ נכט. אונדערן אייס אייגנ- אנגלוקזלייגונג לייבע צו אישהוי. נון, ווער וועלכסס אייך, וויא נעדרייט, וויא נעמיין דאס אייס, ווענן מאן אייס פער- בלענדעטער ליידענשאפט דיא רעליגיאן, אין דער מאן גע- באיען וואירדע, פערווייפס — אונד דיא מיט אייגער אנדע- ען פערשוישס! — נעהמען ווייר דען פאללן אן, אישהוי ווערע אין האנגבאהנער ערדלמאנן, ער ווערע אין נאאה, אדער נאר אין פיינגן, דער דיך אייך נאר דייגער טייפע נכט הייראטען דייסס, ווייל דוא דאך נור אייגע נעטיפסס ווידן, אייגע בייגעלייגע אונד קיינע אדעלינע בייס —; מאכטעס דוא אייך דאנן קאטהאליקען ווערדען? — דוא שווייגסט? — דוא ווייגסט? — א מיינע פיינדען, מיינע גלייכטע שווייגסטע, איך פערגעהע פאר שמערען אים דיך! א, ערבארמע דיך מיינער, ערבארמע דיך דייגער עלטערן, לאססע אונס נכט אן דען מאנגן, וועלכע אונס דיא פיינדע דייגער פערלאנגונג בייגנגן וואללטען, אין דייב דעס יאמ- מערס אונד דער שאנדע ווערדען!"

מלכה שאאר נאנין פערגיסטעט דא, דיא וואר נאנין נעריהרט אונד מיט טהרענען אין דען אייגען זאגטע דיא: „נוטע הדסה! דייגע ווארטע צערמאלטען מיין הערץ! — אונד דאך, נאטט איזט מיין צייגע, איך קאנן נכט אנדערס! איך קאנן נכט פאן איהם לאססען. איך קאנן נכט דא נאטטען אייגנס אנדערן ווערדען. ראטהע מיר, וואס איך טהען זאלל, לייטע מיר, דערקע פיר מיך. דענן דיא שווייגט מייגעס הערצענס לאססען מיר נכט צו ווהיגעס פערשטאנדע קאממען!" —

„וזכע נור, דיין שווייגטשעס נעפיהל צו מעסיגען. בעדוהיגע דיך אונד איבערלאסס דיך מיר. איך פאדערע נכט פאן דיך, דאס דוא אללייד דען שווערס, דער איך דיר ווישהעס, בעווילטיגען אללסס: אבער דאממעלע דייגע קרעפ- טע, אים דיך נכט זא לייכט פאן דייגעס שווייגט נעגעלך הייגייסען צו לאססען. ווי וואללען דארנאך טראכטען, דיר אייגע לענגערע צייט צו פערשאפפען, דייגע הייראט זאלל איינסטיללען פערשאבען ווערדען: אבער טראכטע זא דיי- גען עלטערן נכט, עטפפאנגע דען דיין יוסף, וויא עס ווייר גע- בוהרט, ווענע דיך אין דייגעס בענעמטען רוהיג — אונד לאסס אונס פיר דאס ווייטערע אגען. איך ששעהע דיר דאפיר נוט, דאס דייגע עלטערן דיך צו נכטס צווינגען ווערדען; נור שאגע וזא אונד ווענע אייגע אהנגען נכט דיין אנדערבארעס בעטראגען אונד דייגע אונגלייכליכע פערוואונדונג. דיא צייט דער נעשעפנדנעסס ווייד שאן קאממען, נון, מיינע פייגנ- דין, פערשאנכסס דוא מיר פאלגנאמקייט?"

מלכה ששטעלטע מיט דעם קאפפע אלס איין צייכען אייף „אא" — אבער דא שאאר פאר הדסה, וזא אינע פע- צווייפעלטע, דוא צוטעטע אין אללען גלייכערן — אונד וואר קיינעס וואהטעס מעהר מעכטיג!

(פאר־טוטעטונג פאלגט.)

דיא פאַרטויערונגען קריעגס-ריסטונגען אונד דיא פאַרטויערונגען ערהאַלטונג דער מיליטער-אויסגאַבען פערשלינגען דען לעטצטען פּענינג דעס פאָלקעס. אין דיעזער דייטשען טהראָנ-רעדע היסט עס, דאס פאָן 1850 ביז 1870, נעמליך ווערענד דער רעגיערונגס-צייט נאַפּאָלעאָנס, דער פרידע ניכט זו פעסט ווערע אלס יעטצט, דענ נור דיא הערשטעללונג דעס גראָסען דייטשען קאַ-זער-ריכעס בעדייטט דען פרידען. — נאַפּאָלעאָן האט אים יאהרע 1852 עהנליכעס גזאגט. „דאס פראַנצאָזישע קאַיזערריך איזט פרידע!“ זו יאר זיין אויסשפּרוך — אונד דאַך וואָללטע איהם נעמאנד טרויען!

ווייטער היסט עס אין דיעזער דייטשען טהראָנ-רעדע, דאס צור אויפרעכט-האַלטונג דעס פרידענס בלאָס „דער פעסטע ווילל“ נעניגט; ווען נון דאַנ בלאָס דער פעסטע ווילל גענוגט, וואנ אלזו דיא פעסטען, גראָסען אונד קאַסטעלע-לגען ארמעגען? — בעסמארק האט וועגנסטענס פרידער אויפרכטגער געשפּראָכען. ער זאגטע: „צור ערהאַלטונג דעס פרידענס גענוגט ניכט בלאָס דער פעסטע ווילל, דענ עס קאָנ דער פאַמאָסטע ניכט אים פרידען לעבען, ווען עס דעס באַ-זען נאַכבאר ניכט געפאַלט; ווילל מאַן דען פרידען ערהאַלטען, זו מוס מאַן אויך אייגע גראָסע אונד שטאַרקע ארמעע האבען, וועלכע דעס באַזען נאַכבאר דען קריעגס-אַפּפעטיט פערהינדערן.“

אין דער דייטשען טהראָנ-רעדע היסט עס, דאס נור דיא דייטשע הערשטעללונג דעס גראָסען ריכ-שען קאַיזער-ריכעס דער פרידע געוויכערט דיא: „ווי זיכ נאָכען עגטעגענגעזעטצטער אונטהט, דאס נעמליך עסס מיט דעס דייטשלאַנדס געגען פראַנקריך דיא אונגעפרידען קריעגס-ריסטונגען בעגאָנגען האבען. נאָך בעגרעפּעס דייטש-פראַנ-צאָזישען קריעגע האבען דייטשלאַנד צו פרידען אנגעפאָנגען, דאס פראַנקריך באַלד נאָך דאבע אונד ווידער פערלעללונג טראַכטען ווערדע, דייטשלאַנד מוסטע דאהער נאָך דעס קריעגע ווידער נייע קריעגס-ריסטונגען פאַרנעהמען. פאַר דיעזען גראָ-סען ארמעען אונד אונגעהייערען קריעגס-ריסטונגען דייטשלאַנדס האבען ווידער דיא אנדערען אי-דיאָפּאָזישען שטאאטען פּריכט בעקאָממען: דיא מוסטען דאהער עבענפאַללס גראָסע ארמעען אונד נייע קריעגס-ריסטונגען הערשטעללען — אונד זיכ-דעס ווייטע-אייפערן דאהין דיא אייראָפּאָזישען מעכטע, וועלכע פאַן אהנען אייגע גראָסערע ארמעע ציזאַמענזעטצען קאָנען. דאס געהט זו פאַרט, בין עגדלך אללע מעגשען אין מאַלאַטען אונד אללע ווערקצייגע אין וואַפּפען אומגעוואנדעלט ווערדען.

„ענען מאַן אייגען פיל-באַנען צו שטאַרק אנ-שפאנגט, זו מוס ער בר ר ע כ ע ן דער אייגען שטאַרקען ר י ק ש ל אַ ג געבען.“ זו לייטעט אין אלטעם שפּריכוואָרט — אונד זו פערהאַלט עס זיך אויך מיט דען גראָסען ארמעען. עגטוויעדער דאס פאָלק ב ר י כ ט אונטער דער לאַסט דער גראָסען ארמעע-קאַסטען צוזאַממען, אָדער עס ווירד עגד-לך אויף דיא פאַרטויערונגען אנשפאַנגען דער קריעגס-קרעפטע, אין קרעפטיגער ר י ק ש ל אַ ג פאָללען. עבענזו וויא אינסט נאָך דעס דרייסיג-יעהריגען קריעגע פ לאַ ט ש ל י ך דער פרע-דענס-ריך פערפאָלגטע, זו ווירד עטצאַט נאָך דער לאַנג-יעהריגען קריעגס-ריסטונג פּלאַטצלך דער ריך נאָך „אבריסטונג!“ פאָללען. —

שאָן בעשעפטיגען זיך יעטצט אללע צייטונגען, אללע דעפּעשיר־טען, אללע דעללעגיר-טען אונד אללע שטאאטס - מענער מיט דעס נייען אבריסטונגס-פּלאַנע דעס דאַמאַלס פּרעשאַ (זעהע נר 77). דיא עסטערריכישען דעפּעשיר־טען וואָללען דיעזען נייען וועלט-פּלאַן אים דייטס-מאַטהע צור שפּראַכע בריינגען — אונד מאַן האַפּפט, דאס דיעזער פּלאַן ניכט פערוויעלט ווירד. דיא עס-טערריכישע אונד אינגאַריש דעלעגאַציאָן האבען פאַר שלוס אידער זטצונגען דען פּרעשאַפּשען פּלאַן ווענען אינבעריכטיגונג אייגער „וועלט-דעללעגא-ציאָן“ בעשפּראָכען — ווינר אייר שאַן אין וויאַנאַרען, ענגלאַנד אונד שפּאַנען ווירד צור אויספּהרונג ענ-געס „וועלט-פּלאַנעס געאַרבייטעט. גראַפ אנדראַשי האַטטע בעריכטס אן דיא אייטיגלד גען מיניסטער דער איבריגען אייראָפּאָזישען מעכטע דען אנטראַג געשטעללט, דאס זיא איבער דיא אויפהעבונג דיעס דעס פּרעשאַפּשען וועלט-פּלאַנעס אויזר גוט-אבטען אבגעבען מוגען. יאַ, מאַן גלייבט זאָגאַר, דאס דער „ווענער ווייסס-אַטה זיך דיעקט אן אללע פאַרלאַמענטע ווענדען ווערדע, דאַמיט אללע פאַר-לאַמענטע ווידר אייגע דעלעגוגיאָן זיך פערטרע-טען לאַסען; אין זו דיא אבריכטונג אונד דיא פערטיגערונג דער ארמעען בעשפּרעכען צו כאַ-גען. — נעהט נאָטט, דאס דיעזער נייע וועלט-פּלאַן באַלד צור אויספּהרונג קאָממע, דאַמיט דאס פאָלק פאַן ווענעס אינגלוקליכע, אָהנע מיך דעסטען צו קאָנען!“

פּערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (וואָרום דיא ווידען אין אלגעדיא עמאַנציפּאַציאָנגיט וואַלדען?) ווי האבען פאַר אייגען געמעלדעט, דאס דיא ווידען אין אלגעריע (אייגע פראַנצאָזישען פּראָווינצען אין נאָרדאַפריקאַ) קיינע

פּאָלליעטאָן.

דיא יודען אין ענגלאַנד.

(18-טע פאָרטזעטצונג.)

„ארטהור מוסטע זיך בעוואָרעם פאַר דעם ערקאַנטווערדען הינען, (אנטע מלכה ווייטער). ווייל ער נור הייללך אין לאַנדען וואר אונד זיך אכט נעבען מוסטע, דאס זיין הייר-נער איפענטהאַלט ניכט פערראַטהען ווערדע, דענ ער קעמפפט אין דער ארמעע דעס פרידענס ריכאַרד נעגען דען קאָנג אונד וואר נור ווערענד דעס וואַפּפענ-שטיללשטאַנ-דעס הייהער-נעקאָממען. אויך וואר ער שאָן נאָר אייגען וואַכען גענאַהרונג. זיך ווידער צו ענטפערנען אונד קאָם ווידערם נור וועלטען אונד נור אייף קרעצע צייט אין הייהער. ווענ ער הייהער קאָם, מאַכטע ער אין צייכען אן אונזע דעס מהאָרע אונד אויך וואוסטע שאָן, וזא אויך אידען צו פערפפען האבען. הייטע נאַכטשטאַנד האבע אויך אידען ווידער דער נעשפּראָכען — יעטצט אבער דייזס ער שאָן ווידער אויף לענגערע צייט נאָך פראַנקריך — אונד דער הייטיגע אבשיעד שניטט מיר טיעף אינס הערץ, עס אייזט מיר, אלס אַב איך אידען נממער ווידער זעהען ווידערד!“

„מלכה! מלכה! קעהרע אום, ווייל עס נאָך צייט איזט! ארטהור איזט אויף לענגערע צייט פערריזט — אונד דיין בריידגאַם קאָממט שאָן נעכסטע וואָכע!“

„וויא? איך זאָלל דיא אבווייזענדיגיגע ארטהור'ס דאַצו בעגיגען, אום אידם דיא פערשפּראָכענע טרייע צו בריך-בען? זאָלל אייגען טרייען גלייכבען וועגוויר-פען, אום מיך אין דיא ארמע אייגעס אונבעקאַנגטען צו שטיר-צען? קאָנן מיך דען יוסף לעבען, ווענן ער מיך נאָר נאָר ניכט געזעהען האַטטע? וואָהנע ווייס ער, דאס איך ניכט דיא העסלי-כקייט אונד שלעכטיגקייט בין?“

„דאַהער ווירד ער יא עבען ווללכט קאָממען, אום זיך פרידע צו איבערצייגען, אָב דיא „ווענר לעבע ווירד-ליכ?“ דען יוסף איזט דיר הייטיג פאַן אייגעס אונפאַרטיאַ-שען מענשען געשלדערט וואָרדען; דער אירד האַטטע זיכער קיינע אהנונג דאַפאָן, דאס דיא ווענע בריוב גיזט, אונד דאַך האַטטע ער אידען זו געשלדערט, דאס אויך מיך בלאָס שאָן ווענען דער אונפאַרטייאישען שלדערונג אין דיעזען דען יוסף פערלעבען קאָממע. — דען יוסף קאָנן קיין גע-וואַהנלכער ווענע זיין, ער איבערטריפפט פערלייכט דיענען ארטהור אן שאַנהייט אונד אן ז י ט ט ל י כ ק י ט; דען דאס ווירד דיא מיר דאַך געשעהען מיססען, דאס דיא ווידען ווטטלכער אונד לעבענפאַללער אין דער פאַטר-לין זיגד אלס דיא קאַטהאָליקען, דער קאַטהאָליק איזט נעמאָלס ווענע ווייבע זו טייא אלס דער ווידע!“

„אבער ארטהור לאַסטט איך קיין שלעכטיגט רעדען! דיא אירדיס מלכה, דיין הערין איזט נוט אונד טייא!“

„אונד איך זאָגע ווידער, ווענן ארטהור אין עכטע-שפּפּענער מענע ווערע, העטטע ער אין ווענגע אונגעפאַהר-רענגע ווירדיגע מערדען, וועלכען ער ניכט הייראַטען קאָנן, ניכט פערזיהרט. דער מאַנן איזט שטערקער אלס דאס ווייב אונד ער דאַרף דאהער אין לייכטפערזיהרונגס אונד שוואַכע ווייב . . .“

„אום נאָטטעס-ווילען, הרטה! האַלטט אין, דיא מאַכטט מיך נאָך אונגלוקליכער, אָהנע מיך דעסטען צו קאָנגען!“

„דעטטע דיך ווענען דיינער עלטערן, דיא ווייסט, וויא גלוקליך זיך דיינע עלטערן שטעטען, ווענן דיא דיך מיט דען יוסף פערהייראַטעטטס!“

„מיינע עלטערן ווייסען אבער אייך, דאס דיא לעבע אייגע מאַכט איזט, וועלכע מאַן ניכט בעגייגען קאָנן. האַטטס דיא נעהאַרט, וויא דיין פאַטער דיא לעבענס-נעד שיכטע מיינער עלטערן ערצעהלטט? מיינע עלטערן דיזען גור אידרער ווענר אונד ערגעגיגע, אום מיך צו עגטשלדיגען, דיא וויאַרען אויך ניכט בעטטס! — מיינע מוטטער וואר אייך אין מיינען פאַטער גענגען דען ווילען אידער עלטערן פערלייכט — אונד ווענן אייך מיין פאַטער קיין ווידע ווערע, זו ווערע דאָך מיינע מוטטער מיט איהם געפליכטעט.“

„אָ, דעטטעטס דיא דען פערלטרטט דיינער מוטטער גיעמאָלס ערפאַהרען, מיר שאַאר עס אום הערץ. אלס איך האַרטע, וויא דיר מיין פאַטער דיעזע געשיכטע דיינער עלטערן ערצעהלטטע, מיין פאַטער וואוסטע נאַטירלך ניכט, וואס אין דיר פאָרגעהט. אבער דיינע מוטטער וואר יא נור אין איהרעגלייכען, אין איהרען גלייכענגענאָסען, פער-לייבטע — אונד דיא קאָנגטע אידן אייך הייראַטען — אבער דיא? דיא האַטטע דיער קיינען אויסווגע?“

„ארטהור האַלט אייגען אויסווגע פאַר מאַגלך,“ אנטע מלכה מיט ציטטערנדער שטיממע.

„אייגען אויסווגע? אונד וועלכען? זיעה, וויא דיא ציטטערטט אונד שטאָקטט. דיא פערכטעטט אלזאָ דאס ווערקליכע וואָרט אויסצושפּרעכען?“

„דאס וואָרט לייטעט: ט ו י ט ע ן!“ זאגטע מלכה מיט פעטטער שטיממע.

„וועהע! וועהע! וואס האַטטס דיא געשפּראָכען? נע-

דון יוסף לעבען, ווענן ער מיך נאָר נאָר ניכט געזעהען האַטטע? וואָהנע ווייס ער, דאס איך ניכט דיא העסלי-כקייט אונד שלעכטיגקייט בין?“

„דאַהער ווירד ער יא עבען ווללכט קאָממען, אום זיך פרידע צו איבערצייגען, אָב דיא „ווענר לעבע ווירד-ליכ?“ דען יוסף איזט דיר הייטיג פאַן אייגעס אונפאַרטיאַ-שען מענשען געשלדערט וואָרדען, דער אירד האַטטע זיכער קיינע אהנונג דאַפאָן, דאס דיא ווענע בריוב גיזט, אונד דאַך האַטטע ער אידען זו געשלדערט, דאס אויך מיך בלאָס שאָן ווענען דער אונפאַרטייאישען שלדערונג אין דיעזען דען יוסף פערלעבען קאָממע. — דען יוסף קאָנן קיין גע-וואַהנלכער ווענע זיין, ער איבערטריפפט פערלייכט דיענען ארטהור אן שאַנהייט אונד אן ז י ט ט ל י כ ק י ט; דען דאס ווירד דיא מיר דאַך געשעהען מיססען, דאס דיא ווידען ווטטלכער אונד לעבענפאַללער אין דער פאַטר-לין זיגד אלס דיא קאַטהאָליקען, דער קאַטהאָליק איזט נעמאָלס ווענע ווייבע זו טייא אלס דער ווידע!“

„אבער ארטהור לאַסטט איך קיין שלעכטיגט רעדען! דיא אירדיס מלכה, דיין הערין איזט נוט אונד טייא!“

„אונד איך זאָגע ווידער, ווענן ארטהור אין עכטע-שפּפּענער מענע ווערע, העטטע ער אין ווענגע אונגעפאַהר-רענגע ווירדיגע מערדען, וועלכען ער ניכט הייראַטען קאָנן, ניכט פערזיהרט. דער מאַנן איזט שטערקער אלס דאס ווייב אונד ער דאַרף דאהער אין לייכטפערזיהרונגס אונד שוואַכע ווייב . . .“

„אום נאָטטעס-ווילען, הרטה! האַלטט אין, דיא מאַכטט מיך נאָך אונגלוקליכער, אָהנע מיך דעסטען צו קאָנגען!“

פּאָלליעטאָן.

דיא יודען אין ענגלאַנד.

(18-טע פאָרטזעטצונג.)

„ארטהור מוסטע זיך בעוואָרעם פאַר דעם ערקאַנטווערדען הינען, (אנטע מלכה ווייטער). ווייל ער נור הייללך אין לאַנדען וואר אונד זיך אכט נעבען מוסטע, דאס זיין הייר-נער איפענטהאַלט ניכט פערראַטהען ווערדע, דענ ער קעמפפט אין דער ארמעע דעס פרידענס ריכאַרד נעגען דען קאָנג אונד וואר נור ווערענד דעס וואַפּפענ-שטיללשטאַנ-דעס הייהער-נעקאָממען. אויך וואר ער שאָן נאָר אייגען וואַכען גענאַהרונג. זיך ווידער צו ענטפערנען אונד קאָם ווידערם נור וועלטען אונד נור אייף קרעצע צייט אין הייהער. ווענ ער הייהער קאָם, מאַכטע ער אין צייכען אן אונזע דעס מהאָרע אונד אויך וואוסטע שאָן, וזא אויך אידען צו פערפפען האבען. הייטע נאַכטשטאַנד האבע אויך אידען ווידער דער נעשפּראָכען — יעטצט אבער דייזס ער שאָן ווידער אויף לענגערע צייט נאָך פראַנקריך — אונד דער הייטיגע אבשיעד שניטט מיר טיעף אינס הערץ, עס אייזט מיר, אלס אַב איך אידען נממער ווידער זעהען ווידערד!“

„מלכה! מלכה! קעהרע אום, ווייל עס נאָך צייט איזט! ארטהור איזט אויף לענגערע צייט פערריזט — אונד דיין בריידגאַם קאָממט שאָן נעכסטע וואָכע!“

„וויא? איך זאָלל דיא אבווייזענדיגיגע ארטהור'ס דאַצו בעגיגען, אום אידם דיא פערשפּראָכענע טרייע צו בריך-בען? זאָלל אייגען טרייען גלייכבען וועגוויר-פען, אום מיך אין דיא ארמע אייגעס אונבעקאַנגטען צו שטיר-צען? קאָנן מיך

דון יוסף לעבען, ווענן ער מיך נאָר נאָר ניכט געזעהען האַטטע? וואָהנע ווייס ער, דאס איך ניכט דיא העסלי-כקייט אונד שלעכטיגקייט בין?“

„דאַהער ווירד ער יא עבען ווללכט קאָממען, אום זיך פרידע צו איבערצייגען, אָב דיא „ווענר לעבע ווירד-ליכ?“ דען יוסף איזט דיר הייטיג פאַן אייגעס אונפאַרטיאַ-שען מענשען געשלדערט וואָרדען, דער אירד האַטטע זיכער קיינע אהנונג דאַפאָן, דאס דיא ווענע בריוב גיזט, אונד דאַך האַטטע ער אידען זו געשלדערט, דאס אויך מיך בלאָס שאָן ווענען דער אונפאַרטייאישען שלדערונג אין דיעזען דען יוסף פערלעבען קאָממע. — דען יוסף קאָנן קיין גע-וואַהנלכער ווענע זיין, ער איבערטריפפט פערלייכט דיענען ארטהור אן שאַנהייט אונד אן ז י ט ט ל י כ ק י ט; דען דאס ווירד דיא מיר דאַך געשעהען מיססען, דאס דיא ווידען ווטטלכער אונד לעבענפאַללער אין דער פאַטר-לין זיגד אלס דיא קאַטהאָליקען, דער קאַטהאָליק איזט נעמאָלס ווענע ווייבע זו טייא אלס דער ווידע!“

„אבער ארטהור לאַסטט איך קיין שלעכטיגט רעדען! דיא אירדיס מלכה, דיין הערין איזט נוט אונד טייא!“

„אונד איך זאָגע ווידער, ווענן ארטהור אין עכטע-שפּפּענער מענע ווערע, העטטע ער אין ווענגע אונגעפאַהר-רענגע ווירדיגע מערדען, וועלכען ער ניכט הייראַטען קאָנן, ניכט פערזיהרט. דער מאַנן איזט שטערקער אלס דאס ווייב אונד ער דאַרף דאהער אין לייכטפערזיהרונגס אונד שוואַכע ווייב . . .“

„אום נאָטטעס-ווילען, הרטה! האַלטט אין, דיא מאַכטט מיך נאָך אונגלוקליכער, אָהנע מיך דעסטען צו קאָנגען!“

„דעטטע דיך ווענען דיינער עלטערן, דיא ווייסט, וויא גלוקליך זיך דיינע עלטערן שטעטען, ווענן דיא דיך מיט דען יוסף פערהייראַטעטטס!“

„מיינע עלטערן ווייסען אבער אייך, דאס דיא לעבע אייגע מאַכט איזט, וועלכע מאַן ניכט בעגייגען קאָנן. האַטטס דיא נעהאַרט, וויא דיין פאַטער דיא לעבענס-נעד שיכטע מיינער עלטערן ערצעהלטט? מיינע עלטערן דיזען גור אידרער ווענר אונד ערגעגיגע, אום מיך צו עגטשלדיגען, דיא וויאַרען אויך ניכט בעטטס! — מיינע מוטטער וואר אייך אין מיינען פאַטער גענגען דען ווילען אידער עלטערן פערלייכט — אונד ווענן אייך מיין פאַטער קיין ווידע ווערע, זו ווערע דאָך מיינע מוטטער מיט איהם געפליכטעט.“

„אָ, דעטטעטס דיא דען פערלטרטט דיינער מוטטער גיעמאָלס ערפאַהרען, מיר שאַאר עס אום הערץ. אלס איך האַרטע, וויא דיר מיין פאַטער דיעזע געשיכטע דיינער עלטערן ערצעהלטטע, מיין פאַטער וואוסטע נאַטירלך ניכט, וואס אין דיר פאָרגעהט. אבער דיינע מוטטער וואר יא נור אין איהרעגלייכען, אין איהרען גלייכענגענאָסען, פער-לייבטע — אונד דיא קאָנגטע אידן אייך הייראַטען — אבער דיא? דיא האַטטס דיער קיינען אויסווגע?“

„ארטהור האַלט אייגען אויסווגע פאַר מאַגלך,“ אנטע מלכה מיט ציטטערנדער שטיממע.

„אייגען אויסווגע? אונד וועלכען? זיעה, וויא דיא ציטטערטט אונד שטאָקטט. דיא פערכטעטט אלזאָ דאס וועלכע וואָרט אויסצושפּרעכען?“

„דאס וואָרט לייטעט: ט ו י ט ע ן!“ זאגטע מלכה מיט פעטטער שטיממע.

„וועהע! וועהע! וואס האַטטס דיא געשפּראָכען? נע-